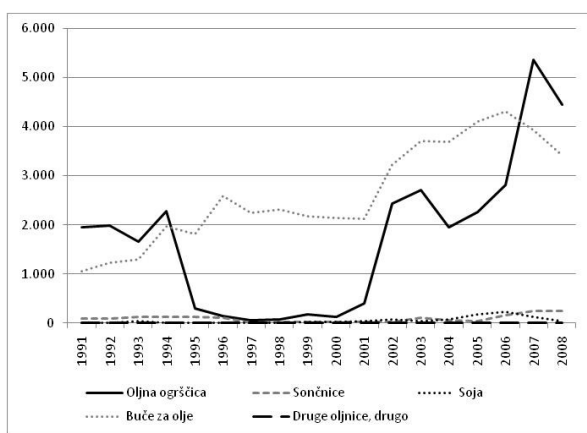

Pridelava olja v Sloveniji

Doc. dr. Barbara Čeh

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

V Sloveniji od oljnic pridelujemo v glavnem oljno ogrščico in oljne buče, pa tudi sončnice in sojo. Pridelava ostalih oljnic je majhna. Ker se v svetu buče, razen na nekaj redkih lokacijah, ne pridelujejo za olje, v poskusu na IHPS niso bile zajete, vključili pa smo nekaj tistih kmetijskih rastlin, ki bi se v Sloveniji lahko pridelovale oziroma se pridelujejo ampak na manjših površinah ali v druge namene (riček, kloščevca, bela gorjušica, konoplja, lan).

Površina pod oljnicami (ha) v Sloveniji med letoma 1991 in 2008 po podatkih SURS

Oljna ogrščica

V letih od 1991 do 2008 je bilo z oljno ogrščico zasejanih med 54 ha in 5358 ha. Povprečni pridelek je bil med 1,8 t/ha in 2,9 t/ha, posamezni pridelovalci pa dosegajo tudi več kot 5 t/ha. Vsebnost olja v semenu oljne ogrščice je okrog 50 %, odvisna pa je od sorte/hibrida, vremenskih razmer in gnojenja z dušikom.

Soja

V letih od 1991 do 2007 je bilo s sojo zasejanih med 4 ha in 226 ha. V Sloveniji se pridelava soje ni bolj razširila, ker so pridelovalci dosegali majhne pridelke, pridelki so med leti zelo nihali, poleg tega jo je potrebno v primerjavi s krmnim grahom pred krmljenjem toplotno obdelati.

Seme soje vsebuje okrog 20 % (14 % do 27 %) olja, povprečni hektarski pridelki pa so po svetu zelo različni; odvisno od klimatskih in talnih dejavnikov ter agrotehnike. V letih 1991 do 2008 je bil povprečni

pridelek soje v Sloveniji po podatkih Statističnega urada RS med 1,1 t/ha in 2,9 t/ha.

Če računamo s 50 % vsebnostjo olja, pridelkom 2,5 t/ha in predvidimo, da bi vso zrnje stisnili v olje, smo v zadnjih osemnajstih letih v Sloveniji pridelali **od 67.500 litrov do 6,7 mio litrov olja oljne ogrščice letno**. (foto: B. Čeh)

Če računamo z 20 % vsebnostjo olja, povprečnim pridelkom 2 t/ha in predvidimo, da bi vso zrnje soje stisnili v olje, smo v zadnjih osemnajstih letih pridelali v Sloveniji **od 1.600 do 90.400 litrov sojinega olja letno**. (foto: B. Čeh)

Sončnica

Med letoma 1991 in 2007 je bilo s sončnico zasejanih med 9 ha in 256 ha, povprečen pridelek semena je bil v teh letih med 0,9 t/ha in 2,2 t/ha. Seme sončnice vsebuje 39 % do 50 % olja.

*Če računamo s 40 % vsebnostjo olja, povprečnim pridelkom 1,6 t/ha in predvidimo, da bi vso zrnje stisnili v olje, smo v zadnjih osemnajstih letih pridelali v Sloveniji **5.800 do 164.000 litrov sončničnega olja letno.***

Konoplja

V Sloveniji je bila v preučevanih letih (1991 do 2008) zabeležena površina pod navadno konopljo med 0 ha in 20 ha.

Vsebnost olja v semenu konoplje je do 35 %. Če računamo s 30 % vsebnostjo olja, povprečnim pridelkom semena 1 t/ha in predvidimo, da bi pri vseh posevkih konoplje pobrali seme in ga stisnili v olje, smo v zadnjih osemnajstih letih pridelali v Sloveniji **od 0 do 6.000 litrov konopljinega olja letno.**

Riček

V Sloveniji se je pridelovanje rička ohranilo do današnjih dni le na Koroškem, skupna površina pod to oljnico pa je majhna. Sicer ni zahteven za tla in vremenske razmere, vendar je pridelek semena in olja odvisen od letine in lokacije. Za naše razmere navajajo pridelek med 0,8 in 1,2 t/ha. Seme vsebuje od 33 % do 45 % olja.

Gorjušica

V Sloveniji je površina pod belo gorjušico, ki bi se pridelovala za seme, majhna. Pričakujemo pridelek 1,2 do 1,6 t/ha, vendar pa sta tako povprečni svetovni kot evropski pridelek manjša. Seme vsebuje 20 % do 40 % maščob.

Oljni lan

Oljni lan pridelujejo v suhih in toplejših deželah (južna Evropa, Afrika, Indija ...), za Slovenijo pridelava ni značilna. Povprečen svetovni pridelek oljnega lana je 1 t/ha, pri intenzivni pridelavi pa lahko dobimo tudi do 4 t/ha semena. Le-to vsebuje od 30 % do 50 % maščob.

Kloščevce

V Sloveniji se kloščevce seje kot okrasna rastlina ob hišah. Povprečen svetovni pridelek kloščevca je bil v preučevanih letih od 0,8 t/ha do 1,0 t/ha, v Evropi od 0,3 t/ha do 1,0 t/ha. Dobre povprečne pridelke dosegajo v Paragvaju, tudi v Etiopiji, Ekvadorju, Indiji ... in sicer do 1,5 t/ha. Seme vsebuje 40 % do 60 % olja.

Oljni hibridi koruze

Koruzica sicer spada med žita, a nekateri sodobni (oljni) hibridi dosegajo do 9 % olja v zrnju. To je sicer še vedno dosti manj v primerjavi z vsebnostjo olja v semenih oljnic, a imajo primerljive pridelke kot hibridi koruze standardne kakovosti, kar pa je več v primerjavi s pridelkom semena oljnic.

V Sloveniji je koruzica posejana na okoli 40 % njiv. Po podatkih Statističnega urada RS je bila površina pod koruzo za zrnje v Sloveniji med letoma 1991 in 2008 med 41.000 ha in 64.000 ha, povprečni pridelek pa je bil v zadnjih osmih letih od 5,1 t/ha do 8,3 t/ha. Velika večina pridelka se sicer porabi za prehrano živali.

V poskusu na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije smo v letih 2007 in 2008 preizkušali olja hibrida NS 645 in NS 6012. V obeh letih sta dosegla zelo dober pridelek zrnja (med 10 in 11 t/ha), vsebnost olja pa je bila v obeh letih večja pri hibridu NS 645 (8 % in 10 %) v primerjavi s hibridom NS 6012 (6,2% in 8,1%). Tako smo v naših razmerah pridelali do 1.100 l/ha koruznega olja, kar je primerljivo z izplenom pri oljni ogrščici! Če pa primerjamo rezultate glede na povprečno dosežen pridelek koruze za zrnje v Sloveniji, Evropi in na svetu in računamo na vsebnost olja 8 %, pa je izplen seveda dosti manjši (**250 do 500 l/ha olja**) in primerljiv na primer s sojo.